

MTV Oy
00033 MTV3

PÄÄTÖS TELEVISIO- JA RADIOTOIMINTALAIN 19 §:N RIKKOMISESTA

Asian tausta ja säännökset

Viestintävirasto on vastaanottanut katsojayhteydenoton, jonka mukaan MTV Oy:n sunnuntaina 13.2.2005 kello 18.00 lähettämä Teho-osasto-sarjan jakso on ollut lapsille sopimaton.

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättävällä tavalla muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia.

Säännöksen tulkintakäytännössä on kesästä 2004 lähtien ollut käytössä kolme vedenjakajakellonaikaa ikärajoineen. Käytännön mukaan alle 11-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää arkinen ennen klo 17.00, alle 15-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 21.00 ja alle 18-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 23.00.

Viestintävirasto pyysi MTV Oy:ltä selvitystä asiassa ja näytenauhaa nyt kyseessä olevasta jaksosta.

Saadut selvitykset

Viestintävirasto on vastaanottanut MTV Oy:n selvityksen asiassa. Selvityksen mukaan Teho-osasto-sarjan ensiesitykset esitetään torstaisin kello 21.00 ja uusitaan suuren suosionsa vuoksi sunnuntaisin kello 18.00. Sunnuntaina 13.2.2005 esitetty uusintajakso sijoittuu pääsäännöstä poiketen sisällissodan runtelemaan afrikkalaiseen valtioon. MTV Oy myöntää, että kyseinen jakso on osittain ahdistava ja olisi ollut ehkä sopivampaa esittää se kello 21.00 jälkeen.

Jakso ei kuitenkaan MTV Oy:n mielestä täytä K-15 merkinnän vaatimuksia sillä kohtauksien jännite luodaan lähinnä äänimaailman avulla eikä lähikuvilla. Ampumakohtaukset tapahtuvat kuvan ulkopuolella ja katsoja kuulee vain laukauksen äänen. MTV Oy katsoo, että sopiva merkintä jaksolle on K-11. Koska ohjelma esitetään sunnuntaina kello 18.00 on olettavaa, etteivät alle 11-vuotiaat lapset ole olleet yksin television ääressä.

Viestintävirasto on tutustunut MTV Oy:n toimittamaan nauhaan nyt kyseessä olevasta Teho-osasto-sarjan jaksosta. Jaksossa esiteltiin sodassa loukkaantuneita, muun muassa lapsi, joka oli menettänyt jalkansa. Lapsi esiintyi läpi koko ohjelman keskeisessä roolissa jalka verisenä. Sotilaat raiskasivat lapsen äidin ja teloittivat uhreja. Raiskaus ja teloitukset tapahtuivat teltassa. Raiskausta ei näytetty, mutta miehet raahasivat äidin ulos teltasta. Teloitusten laukausten äänet kuuluivat. Äiti ja lapsi istuivat teloitusten aikana teltan edustalla katsellen, kun miehet yksi toisensa jälkeen kädet sidottuina vietiin teloitettavaksi. Yhtä uhria sotilaat tönivät ja lopulta ampuivat päähän. Toisin kuin MTV Oy:n selvityksessä todetaan, tämä ampuminen näytettiin. Ohjelmassa esitettiin myös kuolleita, haisevia ruumiita; toveriaan etsimään tulleet olivat tukehtua ruumiiden lemuun.

Viestintäviraston ratkaisu ja perustelut

Viestintävirasto huomauttaa MTV Oy:tä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n rikkomisesta.

Kuvaohjelmien tarkastamisesta annettu laki (775/2000) sisältää määräyksiä kuvaohjelman (esim. elokuvan) tarkastuttamisesta ennen sen levitystä tai esittämistä. Televisio-ohjelmille ei ole kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain mukaisia ennakkovalvontakeinoja. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain hallituksen esityksessä (HE 34/1998 vp) kuitenkin todetaan, että mikäli televisio-ohjelma on valtion elokuvatarkastamon tarkastama, tulisi televisio-ohjelman sijoittelussa ottaa soveltuvin osin huomioon ne ikärajaluookitukset, jotka elokuvia sekä video- ja muita kuvaohjelmia koskeissa laeissa on säädetty. Televisiotoiminnan harjoittaja voisi myös ennakolta tarkastuttaa lähetettäväksi aiotun ohjelman valtion elokuvatarkastamossa.

Television katselijoita, toisin kuin esimerkiksi elokuvateattereissa kävijöitä, ei voi valvoa ikärajan perusteella. Televisio-ohjelmien osalta lähetysajan valinnalla tai teknisin keinoin tuleekin varmistaa, että alaikäiset eivät kuule tai näe ohjelmia, jotka voivat vahingoittaa heidän fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystään (HE 34/1998 vp).

Viestintävirasto arvioi ohjelmien ikärajaluooituksia valtion elokuvatarkastamon ikärajaluooituksia soveltuvin osin tulkintaohjeena käyttäen. Arvioinnissa huomioidaan myös muun muassa televisiotoiminnan harjoittajan oma arvio ohjelman ikärajaluoituksesta. Viestintävirasto pyytää tarvittaessa elokuvatarkastamon lausunnon ohjelman ikärajaluoituksesta.

Teho-osasto-sarja ei ole elokuvatarkastamon tarkastama. MTV Oy:n oman arvion mukaan jakso täyttäisi K-11 kriteerit. Viestintävirasto on arvioinut sarjan nyt kyseessä olevaa jaksoa elokuvatarkastamon ikäraja-perusteita tulkintaohjeena käyttäen. Kyseisen ohjelman osalta ratkaisevaa on sen arviointi, sijoittuuko ohjelma K-11 vai K-15 kategoriaan.

Elokuvatarkastamon ikäraja-perusteisiin vaikuttavat ohjelmassa käytetty väkivalta ja ohjelman seksuaalinen sisältö. Kolmas arviointikriteeri on kauhun herättäminen. Ikärajäpäättöstä tehtäessä on huomioitava myös muun muassa kuvaohjelman kokonaisuus ja yksittäisen väkivaltakohtauksen tapahtumayhteys. Myös aiemmilla päätöksillä on merkitystä päätöksiä tehtäessä.

Elokuvatarkastamon käyttämien ikäraja-perusteiden mukaan ohjelman väkivaltaa arvioitaessa K-11 kategoriaan kuuluvia elokuvia ovat seikkailuelokuvat, joissa ampumakohtauksia voi olla paljonkin ilman että väkivaltaa korostetaan. Niissä myös rikos saa useimmiten rangaistuksensa, eikä väkivalta ole ongelmien pääasiallinen ratkaisutapa. Myös speaktaakkelit, katastrofielokuvat ja muut suuren yleisön jännityselokuvat, joissa väkivalta on usein toissijaista tarinan kokonaisuudessa, sijoittuvat tähän luokitukseen.

K-15 kategoriaan puolestaan kuuluvat useimmat toiminta-, jännitys ja sotaelokuvat. Niissä voi olla varsin paljon väkivaltakohtauksia, jotka ovat kuitenkin kokonaisuuden kannalta perusteltuja. Väkivalta ei ole erityisen yksityiskohtaista tai veristä. Seksiin liittyvä pakottaminen voi olla vain viitteellistä tai hyvin lyhytaikaista.

Kauhun herättämisen osalta K-11 kategoriaan kuuluvat lievähköt kauhuelementit ääni- ja valoefekteineen piirros- ja näytelmäelokuvissa. K-15 luokituksen saavat sekä klassiset kauhueelokuvat, joissa jännitys ja pelko rakennetaan enemmän tarinan ja henkilöhahmojen kuin efektien tai väkivallan varaan, että ns. teinikauhueelokuvat, joissa sekä huumorilla että väkivallalla on suuri osuus.

Viestintäviraston arvion mukaan nyt kyseessä oleva Teho-osaston jakso sijoittuu K-15 kategoriaan. Ohjelmassa väkivallalla on merkittävä asema ja väkivallan uhka on läpi koko ohjelman läsnä. Pelkoa luodaan myös ohjelman musiikilla ja ääniefekteillä. Väkivaltaa näytetään yksityiskohtaisesti, mutta se ei ole erityisen veristä. Seksiin liittyvää pakottaminen on viitteellistä. Ohjelmassa rikos ei saa rangaistusta vaan kuolleet pysyvät kuolleina ja sota jatkuu. Ohjelma on kokonaisuutena arvioiden ahdistava. Ikärajaa arvioidessaan Viestintävirasto huomioi myös antamansa aiemmat päätökset ja kannanotot televisio- ja radiotoimintalain 19 §:n soveltamisesta. Viestintävirasto katsoo, että kyseinen ohjelma olisi tullut esittää kello 21.00 jälkeen.

Viestintävirasto kiinnittää erityistä huomiota lain 19 §:n noudattamisen valvontaan. Säännöksen noudattamisen laiminlyönnin tehosteeksi Viestintävirasto voi lain 36 §:n 1 momentin mukaisesti asettaa uhkasakon. Viestintävirasto voi myös määrätä seuraamusmaksun lain 36 a §:n mukaisesti.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen voi hakea muutosta määräajassa. Muutoksenhakuohje on liitteenä.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Lakimies

Päivi-Maria Virta

Liite

Muutoksenhakuohje